

Vergaderjaar 2013–2014

33 692

Wijziging van de Wet op de dierproeven in verband met implementatie van richtlijn 2010/63/EU

Nr. 6

VERSLAG

Vastgesteld 19 september 2013

De vaste commissie voor Economische Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van bovengenoemd wetsvoorstel, heeft de eer als volgt een verslag uit te brengen van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering de vragen en opmerkingen in dit verslag afdoende zal beantwoorden, acht de commissie hiermee de openbare behandeling van het voorstel van wet voldoende voorbereid.

Inhoudsopgave

Algemeen	2
Hoofdstuk 1 Inleiding	2
Hoofdstuk 2 De richtlijn	3
2.1 Vergunning	3
2.2 Overige	4
Hoofdstuk 3 Het voorstel van wet	4
3.1a Definitie van een dierproef	4
3.1b Europeesrechtelijke consequenties van de uitgebreidere definitie van een dierproef	5
3.2 De projectvergunning	5
3.3 Nationaal Comité	8
3.4 Instantie voor dierenwelzijn	8
Hoofdstuk 4 Handhaving	9
Hoofdstuk 5 Uitvoering en effecten	9
Hoofdstuk 6 Gevolgen van niet tijdige implementatie van de richtlijn	9
Artikelsgewijs	10
Overig	11

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de Wijziging van de Wet op de dierproeven (Wod) in verband met implementatie van richtlijn 2010/63/EU. Deze leden hebben ten aanzien van het wetsvoorstel de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van het voornemen om de EU-richtlijn voor dierproeven te implementeren door Wijziging van de Wet op de Dierproeven. De leden van de PvdA-fractie stemmen in met het implementeren van de richtlijn door wijziging van de huidige Wod in plaats van het opstellen van een nieuwe wet. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat het terecht is dat de regering de richtlijn zo spoedig mogelijk wil implementeren in het Nederlands recht, daar de implementatietermijn inmiddels is verstreken.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de Wijziging van de Wet op de Dierproeven en hebben hierover een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorgestelde wijziging van de Wet op de dierproeven in verband met de implementatie van de richtlijn 2010/63/EU.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel tot Wijziging van de Wet op de Dierproeven (Wod) in verband met de implementatie van de gewijzigde Europese Dierproevenrichtlijn (2010/63/ EU).

Hoofdstuk 1 Inleiding

De leden van de VVD-fractie vinden de richtlijn een goede stap voorwaarts om de verschillen tussen lidstaten met betrekking tot de bescherming van dieren die voor experimentele en andere wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt te beperken. De leden van de VVD-fractie vragen waarom de Europese Commissie niet gekozen heeft voor een verordening? Deze leden merken op dat met een verordening een meer gelijk speelveld tussen de lidstaten zou ontstaan dan met een richtlijn. De leden van de VVD-fractie constateren dat in de richtlijn ruimte wordt gelaten aan lidstaten voor een nationale invulling. De leden van de VVD-fractie zijn bezorgd dat de Nederlandse regering veelvuldig gebruik gaat maken van de verschillende lidstaatopties die de richtlijn biedt en de richtlijn strikter gaat interpreteren dan andere EU-lidstaten, waardoor het doel van de richtlijn om de gelijke concurrentievoorwaarden voor het bedrijfsleven en het wetenschappelijk onderzoek te herstellen in het gedrang komt. Kan de regering aangeven of zij gebruik wil maken van de ruimte die de richtlijn biedt? Zo ja, op welke onderdelen? Kan de regering aangeven hoe andere Europese lidstaten hiermee omgaan? Kan de regering toelichten hoe zij ervoor zorgt dat dit niet ten koste gaat van de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven en wetenschap?

Is de Wijziging van de Wet op Dierproeven (Wod) in geen enkel opzicht een afzwakking ten opzichte van de oude WOD, zo vragen de leden van de SP-fractie. Is de wijziging WOD in geen enkel opzicht een afzwakking ten opzichte van de Richtlijn? Hoe zit het met de mogelijkheid waarmee ongewervelden onder de WOD gebracht kunnen worden? In de oude wet staat expliciet vermeld in artikel 1, lid 6: «Bij algemene maatregel van bestuur worden ongewervelde diersoorten aangewezen, waarvan redelijkerwijs mag worden aangenomen dat zij ongerief ondervinden van een dierproef.» In de nieuwe wet staat: «Het tweede tot en met het vierde

lid en het zesde lid (dus het lid wat ging over ongewervelde diersoorten toevoegen) komen te vervallen, onder vernummering van het vijfde lid tot het tweede lid».

De leden van de Partij van de Dieren-fractie merken op dat Nederland de afgesproken uiterste implementatiedatum niet heeft gehaald. Kan de regering toelichten hoe dat zo gekomen is? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben de regering, bij monde van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), tot voor kort verantwoordelijk voor dierproeven in Nederland, eerder gevraagd naar de bemensing op deze portefeuille. Deze leden vroegen de regering of er voldoende menskracht en (continuïteit in) expertise op het ministerie aanwezig was, niet alleen om de wetswijziging voor te bereiden, maar ook om de ontwikkelingen op dit gebied bij te kunnen benen. De minister van VWS antwoordde dat de Kamer zich geen zorgen hoefde te maken. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren dat er wel degelijk vertraging is ontstaan, die mogelijk te maken had met een gebrek aan menskracht en/of continuïteit. Wat kan de regering daarover zeggen en kan zij toelichten hoe zij de expertise op het gebied van dierproeven en proefdieren borgt op haar ministerie?

In dit verband willen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie een opmerking maken over de keuze die de regering heeft gemaakt om de bestaande Wet op de Dierproeven te wijzigen, in plaats van integraal te vervangen door een nieuwe wet. De regering schrijft hierover in de memorie van toelichting dat de huidige wet diverse nationale bepalingen kent, waarvan het wenselijk is dat die gehandhaafd blijven. Daar zijn de leden van de Partij voor de Dieren-fractie het zeer mee eens, maar deze bepalingen hadden ook een plaats kunnen krijgen in een nieuwe wet. De regering schrijft bovendien dat ze bij haar keuze de omstandigheid mee heeft laten wegen dat de richtlijn eind 2012 geïmplementeerd had moeten zijn en dat het vaststellen van een geheel nieuwe wet voor extra vertraging in het implementatieproces had kunnen leiden. Dat kan waar zijn, maar als tijdig gestart zou zijn met de implementatie dan had een geheel nieuwe wet toch tot de reële opties behoord? De leden van de fractie van de PvdD betreuren het dat dit niet is gebeurd. Het wetsvoorstel omvat nu een ingrijpende wijziging van de bestaande Wet op de Dierproeven, waardoor deze slecht leesbaar is geworden. Erkent de regering dit en hoe beoordeelt zij de gevolgen daarvan voor de toepassing van de wet in de praktijk?

Verder wijzen de leden van de fractie van de PvdD op de evaluatie van de Wet op de Dierproeven die in 2005 is uitgevoerd (de eerste evaluatie van de wet sinds haar totstandkoming in 1977). Deze leden hechten veel waarde aan het werk van de evaluatieonderzoekers. Deelt de regering die waardering? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen waarom de uitkomsten van de evaluatie niet in samenhang met de implicaties van de gewijzigde richtlijn in samenhang zijn bekeken. Daarover valt althans niets te lezen in het voorliggende wetsvoorstel. Kan de regering toelichten of, en zo ja, op welke wijze, de lessen en aanbevelingen van de evaluatie zijn betrokken bij het voorstel tot herziening van de Wod?

Hoofdstuk 2 De richtlijn

2.1 Vergunning

De leden van de VVD-fractie lezen dat lidstaten ervoor kunnen kiezen om een vereenvoudigde administratieve procedure in te voeren voor projecten die «terminaal», «licht», of «matig» ingedeelde procedures omvatten, waarin geen niet-menselijke primaten worden gebruikt, wanneer die projecten nodig zijn om aan wettelijke voorschriften te voldoen of wanneer in die projecten volgens aanvaarde methoden dieren

worden gebruikt voor productie- of diagnosedoeleinden. Kan de regering aangeven of zij van deze optie gebruik wil maken? De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat gebruik van deze optie binnen de randvoorwaarden op onder andere het gebied van dierenwelzijn zou kunnen leiden tot vermindering van administratieve lasten voor het bedrijfsleven en de wetenschap.

2.2 Overige

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Europese Commissie en de lidstaten door onderzoek en andere middelen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling en validatie van alternatieve methoden. De Europese Commissie wordt bijgestaan door het «Animals in Science Committee». Kan de regering toelichten wat de taken en bevoegdheden van het «Dieren in Wetenschap Comité» zijn en op welke wijze zij de Europese Commissie bijstaan? De leden van de VVD-fractie lezen verder dat lidstaten nationale comités dienen in te stellen ter bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt. Kan de regering toelichten op welke wijze dat in Nederland wordt vormgegeven?

Hoofdstuk 3 Het voorstel van wet

De leden van de VVD-fractie lezen dat, hoewel de implementatie noopt tot een uitgebreide wijziging van de Wet op de dierproeven, de wet niet integraal wordt vervangen door een nieuwe wet omdat de huidige wet ook diverse nationale bepalingen kent waarvan het wenselijk is dat die gehandhaafd blijven. Waarom vindt de regering het wenselijk dat de diverse nationale bepalingen gehandhaafd blijven? Kan de regering toelichten om welke bepalingen het gaat en hoe deze in relatie staan tot de richtlijn? Kan hieruit worden opgemaakt dat Nederland op onderdelen verder gaat dan Europa voorschrijft? De leden van de VVD-fractie lezen voorts dat ook het feit heeft meegewogen dat de richtlijn op 10 november 2012 geïmplementeerd had moeten zijn en dat de vaststelling van een geheel nieuwe wet met behoud van nationale bepalingen tot een verdere vertraging van het implementatieproces zou kunnen leiden. Kan de regering toelichten waarom er vertraging is opgetreden in het implementatieproces en wat de gevolgen zijn van een niet-tijdige implementatie? De leden van de VVD-fractie lezen dat in de richtlijn het doden van dieren met als enig doel het gebruik van hun organen of weefsels niet onder de definitie valt van een procedure. In de huidige Wod valt dit wel onder de definitie van een dierproef. Deze situatie wordt gehandhaafd. Kan de regering toelichten waarom gekozen wordt om op dit punt af te wijken van de daarvoor in de richtlijn gegeven definitie? De leden van de VVD-fractie lezen verder dat de richtlijn onder strikte voorwaarden de mogelijkheid biedt om mensapen in dierproeven te gebruiken. Nederland houdt vast aan het absolute verbod van mensapen in dierproeven. Kan de regering toelichten waarom zij ook op dit punt afwijkt van de richtlijn? De leden van de VVD-fractie constateren aan de hand van deze voorbeelden dat de Nederlandse regelgeving op onderdelen strenger is dan de richtlijn. Kan de regering aangeven wat dit betekent voor het gelijke speelveld? Kan de regering voorts aangeven hoe zij ervoor zorgt dat het gelijke speelveld geborgd blijft?

3.1a Definitie van een dierproef

De leden van de VVD-fractie constateren dat de definitie van een dierproef afwijkt van de in richtlijn gegeven definitie. Op grond van de in de richtlijn gegeven definitie valt het doden van dieren met als enig doel het gebruik van hun organen en weefsels niet onder de definitie van een dierproef. In Nederland valt dit wel onder definitie van een dierproef. Dit betekent dat

ook hiervoor een vergunning moet worden aangevraagd en kosten moeten worden gemaakt. De leden van de VVD-fractie merken op dat deze nationale invulling in strijd is met het vrije diensten- en goederenverkeer. In de memorie van toelichting wordt gesteld dat er binnen Nederland geen discriminerende werking is. De analyse van een discriminerende werking op Europees niveau wordt niet gemaakt. Kan de regering toelichten hoe het bijvoorbeeld zit met het recht op vrije vestiging in Europa? Hierin wordt wel degelijk een discriminerende werking voorzien als er in Nederland wel een vergunning nodig is voor het doden van dieren voor een dierproef en in de ons omringende landen niet.

De leden van de PvdA-fractie stemmen ermee in dat de huidige definitie van een dierproef volgens de Wod wordt gehandhaafd en steunen daarmee dat het doden van dieren ten behoeve van het gebruik van hun organen en weefsels als dierproef blijft gelden.

3.1b Europeesrechtelijke consequenties van de uitgebreidere definitie van een dierproef

De leden van de PvdA-fractie verzoeken de regering om nader in te gaan op hoe het toezicht op de instellingen, die een instellingsvergunning voor onbeperkte duur hebben, wordt geregeld?

3.2 De projectvergunning

De leden van de VVD-fractie constateren dat het systeem van projectvergunning opnieuw wordt ingericht als gevolg van de eisen die in de richtlijn worden gesteld aan onafhankelijkheid en onpartijdigheid. De taken en bevoegdheden en de organisatievorm van de dierenexperimentencommissies (DEC's) en de centrale commissie dierproeven (CCD) zullen daardoor opnieuw worden vastgesteld. Kan de regering aangeven of het nieuwe systeem en de DEC's en de CCD al operationeel zijn? Zo nee, kan de regering het tijdpad schetsen van wanneer het nieuwe systeem werkzaam moet zijn?

De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat het verstandig is dat de CCD wordt belast met de besluitvorming over de projectvergunningen, omdat de DEC's zijn verbonden met vergunninghouders en dus niet in de positie verkeren een onafhankelijk besluit te nemen op de vergunningaanvraag. De leden van de PvdA-fractie verzoeken de regering om nader in te gaan op de controle op de noodzakelijkheid van dierproeven, nu in de Europese richtlijn is opgenomen dat per project (dat meerdere dierproeven kan omvatten) in plaats van per dierproef een positief advies dient te worden verkregen.

De leden van de SP-fractie hechten groot belang aan zorgvuldige toetsing van dierproeven. De DEC adviseert een instelling omtrent dierproeven. Dat is een goede zaak. De DEC's bestaan echter maar voor minder dan de helft uit leden van buiten de instelling en zijn daarmee niet onafhankelijk. De leden van de SP-fractie vinden het daarom ook in alle gevallen noodzakelijk dat CCD de dierproef toetst en dat deze wel volledig onafhankelijk is en onpartijdig opereert. Graag vernemen de leden van de SP-fractie de visie van het kabinet. Voorts zetten zij vraagtekens bij de mogelijkheid om een DEC te mandateren. Tot welke gevallen wordt dit gelimiteerd? Hoe kan de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid hierbij gegarandeerd worden? Waar is dan de onafhankelijke toetsing? De leden van de SP-fractie hechten eraan om elke schijn van belangenverstremming te voorkomen. Wat kan in dit kader gezegd worden over de samenstelling en het aannamebeleid van de CCD?

De leden van de SP-fractie vinden het bezwaarlijk dat is gekozen voor de term «onpartijdig» (artikel te 18 a, sub 6, g) en niet voor «onafhankelijk» (zelfstandig, autonoom, van niemand afhankelijk, aan niemand ondergeschikt of onderwerpen, in doen en laten door niemand beperkt). Waarom is deze keuze gemaakt en is de regering bereid dit te veranderen? Wat is de visie op en hoe wordt de «transparantie en controleerbaarheid» vormgegeven?

De leden van de SP-fractie hechten er belang aan dat in een vroegtijdig stadium van een onderzoek alternatieven en dierproefvrije varianten volwaardig worden gezien. Deelt de regering dit en hoe denkt zij dit te kunnen garanderen? Welke mechanismen kunnen in werking worden gesteld om vroegtijdige volwaardige weging te kunnen garanderen?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren willen graag nadere vragen stellen over de vergunningverlening. De regering schrijft dat de CCD wordt belast met de vergunningverlening. De CCD wordt met dit wetsvoorstel onder de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen geplaatst. De regering maakt echter een uitzondering voor een artikel van deze wet, op basis waarvan besluiten van de CCD vernietigd zouden kunnen worden door de minister van EZ. De argumenten die de regering hiervoor aanvoert overtuigen de leden van de Partij van de Dieren-fractie niet. Deze leden vragen wat de regering bedoelt met de stelling dat het vernietigingsrecht zich niet verhoudt met de aard van de werkzaamheden die de CCD moet verrichten. Hierop ontvangen deze leden graag een reactie. De regering schrijft dat de beoordelingscriteria aan de hand waarvan projectvoorstellen worden beoordeeld, een niet beoogd karakter kunnen krijgen. Dat wekt verbazing bij deze leden. De criteria dienen juist eenduidig te worden vastgesteld, kan de regering dat beamen? Niet de (wettelijke) bepaling, maar de toepassing van de criteria wordt de taak van het CCD. In de evaluatie van de Wod hebben deze leden al kunnen lezen dat met name de wettelijk verplichte ethische toetsing niet goed uit de verf kwam bij de dierexperimentencommissie, die daarvoor was aangeesteld. Opvattingen over de omgang met dieren en de weging van belangen veranderen in de samenleving en die veranderingen zouden hun weerslag moeten hebben in de toepassing van de criteria en de ethische toetsing van proefdieronderzoek. Kan de regering dat onderschrijven? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe wordt dat geborgd binnen de CCD en waarom zou de minister niet de mogelijkheid mogen hebben om in uiterste gevallen een besluit te vernietigen?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn blij dat de Wod met het voorliggende wetsvoorstel beter aansluit bij de normen voor openbaarheid van bestuur. Uit de evaluatie in 2005 bleek immers al dat er geen rechtvaardiging aan te voeren was voor de uitzonderingspositie voor de Wod, waardoor er geen of nauwelijks openbaarheid hoefde te worden betracht ten aanzien van besluiten over dierproeven. Zoals toen ook al bleek, bevat de Wet openbaarheid van bestuur voldoende waarborgen om de privacy van betrokken onderzoekers alsmede bedrijfsgevoelige informatie te beschermen, dus deze stap had de regering al veel eerder kunnen maken. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren onderschrijven het belang van privacy en nemen afstand van de telkens terugkerende suggestie dat meer openbaarheid over dierproeven de privacy van personen zou aantasten. Bovendien maken deze leden bezwaar tegen de stelling van de regering dat personen die betrokken zijn bij het verrichten van dierproeven een maatschappelijke taak uitoefenen en het risico lopen slachtoffer te worden van activisme. Activisme vormt onderdeel van fundamentele burgerrechten in een democratische samenleving en maakt geen slachtoffers. Als de regering doelt op gewelddadig activisme moet ze die term ook gebruiken. Daar komt bij dat het verrichten van dierproeven niet per definitie als een maatschappelijke taak kan worden gezien. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie

vragen de regering deze zinsnede dan ook te schrappen uit de memorie van toelichting.

De leden van de Partij van de Dieren-fractie constateren dat de regering schrijft dat in de projectbeoordeling ethische aspecten een voorname rol spelen en dat om die reden in artikel 18 is opgenomen dat bij de beoordeling van projectvoorstellen «ook rekening moet worden gehouden met expertise op het gebied van ethiek». Kan de regering toelichten wat zij daarmee bedoelt? De ethische toetsing van dierproeven is en blijft toch een wettelijke verplichting die verder gaat dan «rekening houden met»? Deze leden ontvangen graag een reactie hierop.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren maken zich zorgen over de mogelijkheid om een projectvergunning onder voorwaarden te verlenen. De regering schrijft dat dat mogelijk is wanneer een of meerdere dierproeven, die onderdeel zijn van een project, niet of onvoldoende gedetailleerd zijn beschreven. Men kan dus een vergunning krijgen voor een project, waarin dierproeven worden uitgevoerd, zonder dat vooraf duidelijk is wat precies het belang is van de betreffende proeven en of het leed dat de dieren wordt toegebracht wel opweegt tegen dat vermeende belang. Kan de regering die uitleg bevestigen? Kan de regering uiteenzetten hoe het traject verloopt als de betreffende dierproeven in een later stadium alsnog beschreven worden? Hoeveel ruimte zullen DEC en CCD voelen om een dierproef af te wijzen als het project waarbinnen het wordt uitgevoerd al gevorderd is, een probleem waar de huidige DEC's juist mee zeggen te worstelen? Hoe garandeert de regering dat de toetsing van deze dierproeven niet wordt belast met de druk van een reeds gestart project, waarvoor al investeringen zijn gedaan en waarbij een negatief besluit op de aanvraag voor een dierproef het project ernstig zou kunnen schaden? De regering schrijft dat voordat dierproeven worden uitgevoerd binnen een project, waarvoor een vergunning is verleend zonder voorwaarden, de uitvoering daarvan eerst moet worden afgestemd met de instantie voor dierenwelzijn (artikel 10a, lid 3). Deze leden willen graag weten wat er precies wordt bedoeld met «afstemming»? Heeft de instantie voor dierenwelzijn de bevoegdheid om, als de voorgestelde uitvoering van de dierproef naar haar oordeel niet in orde is, de proef tegen te houden? Kan de regering schetsen welke scenario's de nu voorgestelde wet mogelijk maakt voor een meningsverschil tussen de aanvragers/onderzoekers en de instantie voor dierenwelzijn over de uitvoering van de proef? Wat zijn de mogelijke scenario's die volgen op de melding, die bij het CCD moet worden gedaan als de uitvoering van een dierproef is gewijzigd? Kan het CCD van mening zijn dat in het geval van de gewijzigde proef de adviserende DEC opnieuw om haar oordeel moet worden gevraagd? Kan de CCD besluiten om de verleende vergunning in te trekken als de situatie is gewijzigd? Graag ontvangen deze leden een toelichting.

Opmerkelijk is dat de regering erkent dat er tussen het verlenen van de projectvergunning en het starten van de dierproeven technische en wetenschappelijke ontwikkelingen kunnen plaatsvinden die een reden kunnen zijn om een dierproef op een andere wijze uit te voeren. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn dat met de regering eens. Deze leden willen echter ook nadrukkelijk wijzen op de mogelijkheid dat na het verlenen van de projectvergunning zich ontwikkelingen kunnen voordoen, die de hele dierproef overbodig maken. Is de regering het met de leden van de Partij voor de Dieren-fractie eens dat een keuze voor proefdiervrij onderzoek te allen tijde gemaakt moet kunnen worden en naar de bedoeling van de wet zelfs verplicht is, aangezien het verboden is een dierproef te verrichten als daar een alternatief voor bestaat? Hoe voorzien de bepalingen in de wet dat dit in de praktijk ook daadwerkelijk wordt nageleefd?

3.3 Nationaal Comité

De leden van de VVD-fractie lezen dat de richtlijn elke lidstaat verplicht om een Nationaal Comité in te stellen voor de bescherming van dieren die worden gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden. Dit comité zal een adviserende functie hebben richting het CCD. Ook zal het advies van het comité effect hebben op de werkzaamheden van de DEC's. Kan de regering toelichten hoe de adviserende rol van het Nationaal Comité ten aanzien het CCD er uit gaat zien? Kan het comité gevraagd en ongevraagd advies geven en hoe werken deze adviezen door op de werkzaamheden van de DEC's?

Artikel 19 van de gewijzigde wet regelt dat er een Nationaal Comité wordt ingesteld voor de bescherming van dieren, die worden gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden, op grond van artikel 49 van de richtlijn. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben enkele vragen over het comité. Kan de regering aangeven welke selectiecriteria zij zal hanteren voor de benoeming van leden van het comité? Wat wordt de verhouding tussen het Nationaal Comité en het Nationaal Kenniscentrum Alternatieven voor Dierproeven? Hoe moet de in lid 2, sub b beschreven «verspreiding van beste praktijken» worden begrepen? Wordt onder «beste praktijken» ook kennis over proefdier vrije technieken verstaan? Zo nee, waarom niet?

Graag willen de leden van de PvdD-fractie weten hoe de formulering van artikel 19, lid 1 zich verhoudt tot de bepalingen in artikel 1b? Artikel 19 regelt immers dat het Nationaal Comité wordt ingesteld voor de bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt, waar artikel 1b bepaalt dat de voorliggende wet van toepassing is op dieren die voor wetenschappelijke of onderwijskundige doeleinden worden gebruikt, of worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in dierproeven of speciaal worden gefokt, zodat hun organen of weefsels voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie menen dat het de bedoeling van de regering is om de taken van het Nationaal Comité betrekking te laten hebben op alle dierproeven, zoals die worden verstaan onder de wet. Kan de regering dat bevestigen en kan zij nader toelichten hoe de formulering in artikel 19 begrepen moet worden in relatie tot de bepalingen in artikel 1b, lid 1? Hoe verhoudt de oprichting van een Nationaal Comité zich tot de bepalingen in artikel 1b, lid 7? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie begrijpen uit de richtlijn dat de taken van het nationale comité betrekking moeten hebben op alle praktijken waarin sprake is van diergebruik voor wetenschappelijke doeleinden. Wordt met de nu voorgestelde bepalingen in artikel 1b, lid 7 het door de richtlijn voorgeschreven mandaat van het Nationaal Comité niet ingeperkt? Voorgaande is in de ogen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie onwenselijk.

3.4 Instantie voor dierenwelzijn

De leden van de PvdA-fractie vragen de regering of de instanties voor dierenwelzijn van de vergunninghouders verplicht worden om waargenomen misstanden bij zowel de CCD als de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) te melden.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen de regering duidelijkheid te verschaffen over de positie van de Instantie voor Dierenwelzijn (IvD), die iedere fokker, leverancier of gebruiker van proefdieren moet instellen. Zijn de personen die zitting krijgen in de IvD in dienst van de betreffende inrichting of het bedrijf waar deze IvD wordt ingesteld? Welk mandaat krijgen de Instanties voor Dierenwelzijn? Kan de

regering schetsen wat de handelingsperspectieven van de lvD zijn op het moment dat zij oordeelt dat een bepaalde proef teveel schade toebrengt aan het welzijn van de dieren? Hoe zou het proces kunnen verlopen op het moment dat de lvD een misstand constateert? Krijgt de instantie dat eerst zelf te horen, voordat melding wordt gedaan bij de CCD en/of NVWA?

Moet de lvD aan het bestuur van de instantie, waar zij is ingesteld, laten weten dat zij melding heeft gemaakt bij CCD en/of NVWA? Is de regering het met deze leden eens dat intern toezicht, zoals dat wordt belegd bij de lvD, de waarborg moet hebben dat meldingen van misstanden in vrijheid moeten kunnen plaatsvinden, zowel intern als extern? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom is dat niet geborgd in de wet?

De regering schrijft dat de richtlijn de mogelijkheid biedt om toe te staan dat kleine fokkers, leveranciers en gebruikers geen lvD instellen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn geen voorstander van deze uitzonderingsmogelijkheid. Kan de regering zeggen of zij van plan is uitzonderingen te maken voor deze groep proefdierfokkers, -gebruikers en -leveranciers? Gaat de lvD ook toezien op de registratie van het aantal dieren dat jaarlijks in of vanuit de instelling wordt gefokt, verhandeld, gebruikt of gedood? Zo nee, waarom niet?

Hoofdstuk 4 Handhaving

De leden van de VVD-fractie merken op dat het voorliggend wetsvoorstel een forse verzwarening betekent ten opzichte van de huidige situatie. De leden van de VVD-fractie zijn bezorgd over in hoeverre de NVWA is toegerust op deze taak. In de beantwoording zouden deze leden graag meegenomen zien worden wat de effecten zijn als de NVWA tekort gaat schieten. Wat zijn mogelijke financiële consequenties of de consequenties voor het toezicht?

De leden van de PvdA-fractie zijn tevreden dat de sancties voor overtredingen en misdrijven worden verhoogd. De leden van de PvdA-fractie vragen de regering of bij het handhaven van de eis dat een dierproef gericht moet zijn op het belang van de gezondheid of voeding van mens of dier het economische belang of het dierenwelzijnsbelang prevaleert?

Hoofdstuk 5 Uitvoering en effecten

De leden van de VVD-fractie merken op dat in het in regeerakkoord de doelstelling is opgenomen om de regeldruk met € 2,5 miljard te verlagen. Naar verwachting nemen de financiële en administratieve lasten van bedrijven en instellingen door invoering van het voorstel echter fors toe. Kan de regering aangeven op welke punten zij het bedrijfsleven tegemoet is gekomen om de regeldruk van deze nieuwe wet te beperken? Is er een evaluatiemoment met het bedrijfsleven, bijvoorbeeld twee jaar na invoering van de wet, om eventuele verbeterpunten te bespreken? Is een evaluatie ook geen goed middel om te toetsen of het vergunningensysteem inderdaad niet tot een dubbele toetsing leidt door het CCD en DEC? Is het mogelijk om voor deze branche op andere punten tot regeldrukvermindering te komen?

Hoofdstuk 6 Gevolgen van niet tijdige implementatie van de richtlijn

De leden van de PvdA-fractie verzoeken de regering om nader in te gaan op welke punten het beoogde beschermingsniveau volgens de richtlijn nog niet wordt gerealiseerd, totdat de nieuwe wet in werking treedt. De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd wat het tijdpad voor de implementatie van het wetsvoorstel is en op welke termijn de Europese

Commissie zal overgaan tot het zetten van verdere stappen om tot implementatie van de richtlijn in Nederland te komen.

Artikelsgewijs

Artikel I, onderdeel B

In de huidige Wet op de dierproeven is een bepaling opgenomen waarmee ongewervelde diersoorten die ongerief kunnen ondervinden als gevolg van een dierproef aangewezen moeten worden, zodat ze onder de werkingssfeer van de wet vallen. Het is voor de leden van de SGP-fractie niet duidelijk in hoeverre het nieuw voorgestelde artikel 1b (lid 5 en 6) dezelfde strekking heeft als de genoemde bepaling. Zij ontvangen graag een toelichting.

Artikel I, onderdeel EE

De leden van de SGP-fractie hechten grote waarde aan een zorgvuldige ethische afweging bij het toestaan van dierproeven. Er moet ruimte zijn voor maatschappelijke actoren om hun visie te geven op de wenselijkheid van bepaalde dierproeven. Het is van belang dat met name de Centrale Commissie Dierproeven rekening houdt met de visie(s) van deze maatschappelijke actoren. De leden van de SGP-fractie vrezen dat de voorgestelde formulering van artikel 18 hier onvoldoende waarborgen voor biedt. Het beoordelen op «onpartijdige wijze» en het rekening houden met het advies van «onafhankelijke deskundigen» garanderen naar de mening van deze leden niet dat rekening gehouden moet worden met de visie van betrokken maatschappelijke actoren. Is de regering bereid deze bepalingen aan te scherpen?

Artikel 1b

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen de regering om toe te lichten wat in artikel 1b, lid 7 wordt bedoeld met «niet-experimentele landbouwpraktijken»(sub a) en «praktijken ten behoeve van de reguliere dierhouderij» (sub d)? Waarom wordt in artikel 1b, lid 7 sub c, bepaald dat «experimenten in de klinische diergeneeskunde, die nodig zijn voor een vergunning voor het in de handel brengen van een diergeneesmiddel» niet onder de werking van de Wod vallen? De regering kan toch niet bedoelen dat proefdieren wettelijke bescherming van de Wod genieten als er op hen wordt geëxperimenteerd ten behoeve van middelen voor de mens, maar deze bescherming moeten ontberen als er proeven op hen worden verricht ten behoeve van middelen die bestemd zijn voor dieren? In artikel 1c wordt gesproken over dierproeven die slechts in verband met «fundamenteel onderzoek» worden verricht. Kan de regering toelichten wat het verschil is met «wetenschappelijke doeleinden» en in zijn algemeenheid meer helderheid verschaffen over de precieze doeleinden van experimenten, waarop de wet van toepassing is? De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren merken op dat mogelijke inconsistentie in de beschrijving van de doeleinden niet bevorderlijk is voor een juiste toepassing van de wet en zien graag dat de regering voor heldere formuleringen kiest die geen beperking van de werkingssfeer van de wet met zich meebrengen ten opzichte van de huidige Wod. Graag ontvangen deze leden een reactie hierop.

Artikel 10c

De leden van de VVD-fractie merken op dat in artikel 10c van het gewijzigde wetsvoorstel is opgenomen dat ook wijzigingen die geen dan wel positieve gevolgen hebben voor het dierenwelzijn gemeld moeten worden

bij de CCD. Het in gebreke blijven hiervan wordt volgens artikel 25 gezien als een misdrijf. De Raad van State constateert dat dit resulteert in een verzwaring van de administratieve lasten en geeft ook aan dat in het algemeen de verzwaring van de strafmaat onvoldoende is gemotiveerd. Waarom ziet de regering bij deze meldingsplicht geen mogelijkheden voor de vermindering van administratieve lasten? Kan hetzelfde niet met controle van de instellingen door de Inspectie bereikt worden? Is de strafmaat voor het niet melden van een wijziging die geen of zelfs positieve gevolgen heeft niet onevenredig hoog?

Overig

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen waar de mogelijkheid uit de huidige Wet op de Dierproeven is gebleven om ongewervelden onder de Wod te brengen bij of krachtens Algemene Maatregel van Bestuur. Kan de regering toelichten of die mogelijkheid in het nieuwe wetsvoorstel gehandhaafd blijft, en waar dit dan wordt bepaald?

De nieuwe Wod biedt de mogelijkheid om proefdieren na de experimenten, die op hen zijn verricht, te laten adopteren door particulieren. Kan de regering uiteenzetten hoe en wanneer zij dit verder gaat uitwerken?

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Hamer

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Van Bree